

MIGRAȚII

TIPURI DE MIGRAȚII

Pornind de la cauzele generale și particulare care generează mobilitatea populației în teritorii, obținem următorul tablou general al migrațiilor:

a) Migrații individuale determinate în primul rând de factori economici. În funcție de raza lor de acțiune, de perioada de deplasare și de mijloacele de deplasare, acestea se subdivid în migrații sezoniere și deplasări definitive la mare distanță. Acestea pot adeseori deveni definitive (migrații forțate, migrații libere pe rază limitată, migrații industriale sau agricole). Cea mai des întâlnită formă de migrații de acest fel este cunoscută sub denumirea de exod rural care vizează în primul rând mișcările din interiorul țărilor. Sunt de asemenea cunoscute deplasările periodice fără legătură cu gradientul de muncă - de tip turism și de tip pelerinaj.

b) Migrații pe grupe organizate, care pot fi definitive (migrații războinice - o parte a marilor invazii, colonizarea -, migrațiile vânătorilor, crescătorilor de animale, agricultorilor după epuizarea terenurilor lor). Ele pot fi de asemenea ritmice, desfășurându-se într-un spațiu definit (nomadism pastoral, nomadismul pescarului, vânătorului, culegătorului, agricultorului cu ritm sezonier) sau cu caracter de seminomadism viață agricolă și pastorală de munte etc. Asemenea mișcări sînt determinate de un anumit mod de viață, conturat secole de-a rândul.

MARILE MIGRAȚII, ROLUL LOR ÎN POPULAREA GLOBULUI

Migrațiile populației sînt foarte vechi. Marile migrații de la sfârșitul perioadei antice și începutul sclavagismului timpuriu au avut un rol important în apariția multor popoare din Asia și Europa. Această perioadă este adeseori denumită și epoca marilor migrații ale popoarelor.

Acestui timp îi aparține răspândirea popoarelor germanice în Europa centrală și de nord, inclusiv pătrunderea lor în insulele Britanice. În această perioadă, popoarele slave se răspîndesc într-o serie de țări din Europa de răsărit și Peninsula Balcanică.

În prima jumătate a mileniului I, emigrează din regiunile Uralului în regiunile Dunării mijlocii, maghiarii (ungurii de astăzi). În aceeași perioadă sînt cunoscute cuceririle arabe (începînd cu secolul al VII-lea e.n.) care au fost urmate de răspîndirea arabilor în țările Orientului Mijlociu și Apropiat, în țările Africii de nord și asimilarea de către aceștia a populațiilor locale.

Printre migrațiile primei jumătăți a celui de-al doilea mileniu se remarcă invaziile mongolilor în multe țări din Asia și Europa răsăriteană, cuceririle turcești din Asia Mică, incursiunile triburilor din țările Africii ecuatoriale, în Africa de sud și altele.

O nouă fază în mișcarea migratorie a populațiilor este deschisă de epoca marilor descoperiri geografice.

În acest timp, spre America se îndreaptă fluvii de oameni. Mai întîi spanioli și portughezi (în America Centrală și de Sud), apoi francezi, olandezi, englezi, scoțieni, irlandezi - îndeosebi în America de Nord.

Numai în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, din Europa au emigrat peste ocean circa un milion de oameni; aproape 2/3 din aceștia sînt originari din Marea Britanie. Sunt

cunoscute de asemenea transmăturile forțate ale unui imens număr de negri - sclavi aduși din Africa în America și alte colțuri ale lumii.

Cercetările actuale apreciază cifra negrilor-sclavi la câteva zeci de milioane, ceea ce a determinat o depopulare a Africii în secolul al XVIII-lea și sporirea populației Americii. Negrii amestecați cu emigranții din Europa au pus baza formării multor națiuni latino-americane.

Secolele următoare marchează un proces continuu și sistematic al emigrărilor. Cele mai caracteristice pentru secolul XIX și începutul secolului al XX-lea sînt emigrările de populație din Europa în America; proces ce se accentuează îndeosebi prin anii 1830-1850, când media anuală de emigranți din Europa în America atinge circa 3.000.000 persoane.

Emigrația europeană a fost strâns legată de dezvoltarea rapidă a capitalismului, ca urmare a apariției unei suprapopulări agrare, destrămării meșteșugurilor și apariției șomajului. Mările de peste ocean au oferit în același timp câmpuri deschise, o cerere puternică de forță de muncă.

PRINCIPALELE ETAPE ALE MIGRAȚIEI ÎN SECOLELE XIX ȘI XX

Migrația din ultimul secol și jumătate poate fi grupată, după numărul, originea și caracterul ei specific în cinci mari etape, și anume:

a) Etapa 1335-1846, perioada unor mari prefaceri sociale în aproape toate statele Europei occidentale, marchează o reînviore a migrației din secolul al XVIII-lea. Curenții principali pornesc din țările atlantice, îndeosebi Anglia și Scoția, din țările Scandinaviei și, în secundar, din Franța. Numărul celor plecați se apreciază la circa 100 000 persoane în întreaga perioadă, emigranții fiind în principal țărani sau, în parte, meșteșugari. Direcțiile de deplasare vizau îndeosebi America de Nord și coloniile europene din Australia și Noua Zeelandă.

b) Etapa 1846-1880 se caracterizează prin deplasări masive care ajung la 300 000-500 000 persoane pe an. în această perioadă, în care predomină emigranți lipsiți de mijloace materiale, direcțiile de deplasare rămân de regulă aceleași din perioada anterioară.

c) Etapa 1880-1914, perioadă premergătoare primului război mondial, se caracterizează printr-o creștere puternică a emigrației atingând, în medie, circa 800.000 persoane anual (cu maximum de 2 milioane în 1910, din care 1,3 mil. proveneau din Europa). Curenții de emigrare vizează de asemenea pe anglo-saxoni, la care se adaugă locuitorii din Europa central-orientală și meridională (ucraineni, polonezi, cehi, italieni). Participă activ japonezii și chinezii. Masa emigranților o formează muncitori necalificați, fără mijloace și resurse de trai. Zonele de imigrare se extind, America de Nord rămânând în continuare atracția principală.

Deplasările masive, într-o perioadă relativ redusă, creează situații sociale ale căror consecințe trag primele semnale de alarmă, generând ideea unei anumite reglementări a imigrației în ansamblu.

d) Etapa 1914-1940 prezintă trăsături distincte. În amplex, spre deosebire de perioada de dinaintea primului război mondial, emigrația forțată rezultată din poziția unor guverne față de minoritățile naționale sau din alte atitudini politice și religioase, din condițiile unor tratate de pace, în urma formării noilor state independente etc.

Migrații însemnate au loc după războiul greco-turc (1921-1922). În Grecia au venit circa 1.200.000 greci din regiunea Turciei europene și din Asia Mică, iar în Turcia au venit circa 400.000 turci din Grecia sau din alte țări balcanice (Iugoslavia, Bulgaria).

După primul război mondial se înviează din nou emigrația europeană peste ocean, circa 600.000 de persoane/an, pentru ca apoi să scadă, deoarece în S.U.A., Canada, Australia au apărut crizele economice care au îngreunat emigrația, dirijând-o în special spre America de Sud.

Dimensiunile emigrației cresc în anii de după 1930, când plecările sînt determinate nu numai de cauze economice, ci și politice. În total, în perioada 1918-1939 au plecat din Europa aproximativ 9 milioane persoane, dintre care circa jumătate în S.U.A., peste 1/10 în Argentina.

În această perioadă, se conturează o zonă de atracție a emigrației înspre Europa de vest, în special în Franța, Marea Britanie, Belgia, Elveția.

Prin apariția acestor noi zone de imigrare se anunță deja o inversiune a curenților tradiționali.

e) Etapa de după cel de-al doilea război mondial. Cel de-al doilea război mondial a determinat schimbări importante în mișcarea migratorie. Milioane de oameni au fost evacuați, alții au emigrat temporar, au avut loc schimburi de populație între țări vecine, au reînviat migrațiile determinate de cauze economice. Aceste migrații se deosebesc însă fundamental de cele de dinainte de război prin proporțiile, direcțiile și formele lor. Asemenea modificări au avut loc datorită noilor situații care caracterizează lumea capitalistă în această perioadă. Trebuie ținut seama, în primul rând, de faptul că formarea și dezvoltarea sistemului mondial socialist a redus sfera exploatarei capitaliste, influențând direct asupra acestui fenomen.

În ultimul deceniu, în mod deosebit, s-au produs modificări importante în caracterul migrațiilor tradiționale între fostele colonii și metropole. Este evidentă reducerea emigrației europenilor în țările Asiei și Africii; se constată de asemenea imigrarea masivă în Europa occidentală a funcționarilor, militarilor și membrilor familiilor lor.

DIRECȚIILE MIGRAȚIILOR UMANE

Sintetizând volumul și direcțiile migrațiilor, îndeosebi din ultimele trei secole, obținem un tablou semnificativ al deplasărilor umane.

Primul loc între țările de emigrație îl dețin statele din Europa occidentală. Cea mai veche poate fi considerată emigrația iberică, cunoscută încă din secolul al XVI-lea și continuată într-un ritm susținut până în secolul al XVIII-lea. În această perioadă, spre America de Sud și Centrală s-au îndreptat circa două milioane de spanioli și câteva sute de mii de portughezi. După această perioadă, intensitatea emigrației iberice este oscilatorie, însă continuă până în zilele noastre.

Atât prin vechime, cât mai ales prin volumul ei, se remarcă emigrația britanică. Valoarea acestei emigrații numai în perioada 1825-1940 este de circa 21 milioane persoane, într-o structură variată de la epocă la epocă. Această emigrație este continuă până la începutul secolului al XX-lea, când se produce o "reîntoarcere" a ei din S.U.A. și o "redistribuire" spre Canada, Australia, Africa de Sud ș.a.

Emigrația germană formează un contingent de circa 6,5 milioane (1820-1930), cu intensități maxime, îndeosebi la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Ea cuprinde în primele faze, mai ales pe țărani Germaniei Orientale și Renaniei (zone cu o agricultură slabă) sau pe meșteșugarii ruinați de concurența marelui industrie; în perioada anilor 1930-1940 emigrația germană este dominată de refugiați politici (circa 400.000 persoane).

Încă din secolul al XVII-lea se afirmă cu toată vigoarea emigrația scandinavă. Ea cuprinde îndeosebi o serie de categorii de muncitori specializați, marinari, tăietori de lemne etc.

Emigrația franceză se afirmă mai târziu decât cele menționate anterior și cu o intensitate mai redusă. Ea cuprinde îndeosebi forță de muncă disponibilă din regiunile periferice ale Franței, regiuni mai slab dezvoltate, în acele timpuri, din punct de vedere economic.

Din cadrul Europei meridionale și orientale se remarcă îndeosebi emigrația italiană care se manifestă către sfârșitul secolului al XIX-lea (începând cu anii 1880 până în 1928 circa 17-18.000.000 persoane). Ea s-a orientat fie spre țările vecine, fie spre țările de peste ocean (S.U.A., Argentina, Brazilia). Curentul cel mai activ pornea din Italia de sud, din regiunile cu regim latifundiar, bazat pe o agricultură extensivă.

Deosebit de activă a fost și emigrația austro-ungară (circa 4,3 mil. persoane în perioada 1875-1914), cuprinzând îndeosebi țărani săraci sau prizonieri politici.

Amintim de asemenea emigrația poloneză cu maximum de intensitate îndeosebi în perioada 1919-1939, când circa un milion polonezi s-au îndreptat spre America sau alte țări ale Europei.

Traficul de sclavi din Africa se înscrie, de asemenea, în procesul mișcărilor de populații. Comerțul cu sclavi a început în secolul al XV-lea în Africa occidentală și atinge punctul său culminant la finele secolului al XV III-lea. Se apreciază la circa 20 milioane numărul negrilor deportați pe plantațiile de tutun, zahăr, cafea din Brazilia și regiunea Caraibe. Un număr mare de negri au fost transportați, de asemenea, în celelalte țări din America de Sud precum și în S.U.A.

Comerțul de sclavi a fost practicat de toate puterile coloniale. "Sclavagismul, afirma Karl Marx, este acela care a dat valoare coloniilor, coloniile sunt acelea care au creat comerțul lumii, comerțul din lumea întreagă este condiția de existență a mării industrii. Astfel sclavajul este o categorie economică de cea mai mare importanță". Acest "fildes negru", provenit mai ales de pe coasta occidentală a Africii ecuatoriale, a fost debarcat în America (la Santo Domingo), la numai 10 ani de la călătoria lui Columb. De atunci, cu o intensitate de neimaginat, a continuat, timp de mai bine de 50 ani, răspândindu-se în întreg continentul latino-american. În Brazilia ei au fost aduși pentru prima oară în anul 1532

În S.U.A., negrii sclavi au început să fie aduși din anul 1619, fiind apreciat prin anul 1860 un număr total de aproximativ 4.000.000 persoane.

Dar emigrația s-a orientat nu numai spre continentul Americii, ci și spre o serie de țări din Europa sau Asia. Rețin atenția, prin amploare și dimensiunile lor teritoriale, migrațiile din Africa spre Europa și mai ales spre Franța, care în 1900 își deschidea frontierele. În 1954, numărul "străinilor" atinge deja circa 1.000.000, iar mâna de lucru nord-africană se apropie de o jumătate de milion.

Negoțul cu sclavi negri a influențat depopularea multor regiuni ale Africii. Numărul total al sclavilor negri a fost apreciat la 20.000.000; dar dacă ținem seama atât de faptul că pentru a prinde un negru erau distruși alți 3-4 negri, cât și de "pierderile" necalculate survenite în timpul călătoriilor, atunci desigur că pierderea Africii poate fi apreciată la mai mult de 80.000.000 persoane.

Din cadrul continentului asiatic se remarcă îndeosebi emigrația indiană, chineză și japoneză care de pe la mijlocul secolului al XIX-lea până în 1910 cuprindea circa 2,5 milioane emigranți în afara continentului.